روزنامه شرق

چهارشنبه ۵ آذر ۱۳۹۹ • ۹ ربیع‌الثانی ۱۴۴۲ • ۲۵ نوامبر ۲۰۲۰

سال هجدهم • شماره ۳۸۷۳ • ۱۲ صفحه • ۵۰۰۰ تومان

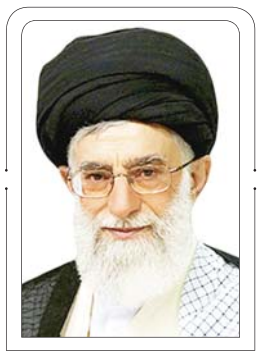

مقام معظم رهبری:

مشکل اقتصاد نداشتن راهکار نیست همت، شجاعت و پیگیری جدی نیاز است

پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مقام معظم رهبری صبح سه‌شنبه در دیدار رؤسای سه قوه و دیگر اعضای شورای عالی هماهنگی اقتصادی با اشاره به چهار محور لازم برای اقتصاد کشور یعنی حل مشکل کسری بودجه...

صفحه ۲

حمیدرضا ترقی:

قالیباف برای انتخابات ۱۴۰۰ منع نشده است

گروه سیاست: «حمیدرضا ترقی» در پاسخ به سؤالی درباره حضور برخی از چهره‌ها و مقامات در انتخابات ریاست‌جمهوری ۱۴۰۰ گفت: منصوبین از جانب رهبر انقلاب برای کسب سمت خاص منع شده‌اند. با توجه به اینکه حکم‌های مقام معظم رهبری...

صفحه ۲

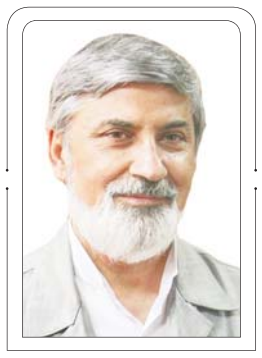

حسین دهقان، نامزد پاستور شد

رونمایی از نخستین نامزد ۱۴۰۰

صفحه ۲

همتی در نامه به رئیس جمهور از مصوبه ترخیص کالاهای رسوبی گله کرد

پافشاری بر تیک طلایی

عکس: محسن وتابی، باشگاه خبرنگاران جوان

صفحه ۵

تیترها

مجادله چندباره دولت و مجلس

صفحه ۴

تاج و دوستان زرنگ‌تر از نمایندگان مجلس

صفحه ۱۱

نقاب کرونا بر چهره‌ها

صفحه ۹

آخرین پرده از نمایش شکست

- ترامپ با انتقال قدرت به بایدن موافقت کرد
- بایدن از تیم سیاست خارجی خود رونمایی کرد

صفحه ۸

یک کتاب دو نویسنده

دو منظره غزاله علیزاده به‌روایتِ احمد غلامی و محمود حسینی‌زاد

تاریخ‌نگاری انسان ایرانی

صفحه ۶

سرمقاله

عربستان به دنبال جبهه جدید علیه ایران؟

کورش احمدی . تحلیلگر دیپلماسی

اخبار سفر نتانیاهو به عربستان را باید در پرتو آب‌شدن تدریجی یخ بین اسرائیل و عربستان در سال‌های اخیر، عادی‌شدن رابطه امارات، بحرین و سودان با اسرائیل و موافقت ضمنی ریاض با آن و دورنمای نگران‌کننده روی‌کارآمدن بایدن در آمریکا برای آن دو جدی گرفت. اگرچه پیش از این تحول ممکن است نبود اعتراضی جدی در امارات، بحرین و سودان و در جهان عرب و اسلام (به استثنای ایران و متحدان ایران و فلسطین) عربستان را به ادامه حرکت در مسیر عادی‌سازی رابطه با اسرائیل تشویق کرده باشد؛ اما تاکنون عواملی مانند محافظه‌کاری سنتی آل‌سعود، نگرانی از واکنش معترضان داخلی و گروه‌های سنی در منطقه و شکاف نسلی که موجب تردید رهبران مسن‌تر سعودی است، موجب تأخیر در نهایی‌شدن روند شده است. پیروزی بایدن در انتخابات آمریکا ممکن است تمام محاسبات را به هم ریخته و روند را تسریع کرده باشد. بایدن در یکی، دو سال اخیر تعبیرات بسیار تند و حتی غیردیپلماتیکی علیه عربستان به کار برده است. او در مناظره دور مقدماتی انتخابات ریاست‌جمهوری در نوامبر ۲۰۱۹ گفت: «ما اسلحه بیشتری به سعودی‌ها نخواهیم فروخت». او گفت: «آنها را مجبور به پرداخت هزینه [برای نقض حقوق بشر] خواهیم کرد» و «آنها را به موجودات مطرودی (pariah) که هستند، تبدیل خواهیم کرد»؛ همچنین «به فروش اقلام نظامی به آنها که کودکان را [در یمن] می‌کشند، خاتمه خواهیم داد». بایدن پیش‌ازآن نیز در یک سخنرانی در شورای روابط خارجی آمریکا در جولای ۲۰۱۹ در پاسخ به سؤالی راجع به سعودی گفته بود: «آمریکا دیگر هرگز برای خرید نفت و فروش سلاح اصولش را پشت در جا نخواهد گذاشت». اگر حتی بخشی از این مواضع عملی شود، به این معنی خواهد بود که دولت بایدن حتی از دولت اوباما نیز در فاصله‌گرفتن از عربستان جدیت بیشتری نشان خواهد داد. این موضع‌گیری‌ها، صرف‌نظر از اینکه تا چه حد عملی شوند، گویای تفاوت عظیمی بین نگرش بایدن و ترامپ به خاورمیانه است و این آن چیزی است که عربستان و به‌ویژه شخص بن‌سلمان را دچار وحشت کرده است. بن‌سلمان علاوه بر نگرانی راجع به روابط دو کشور، حتما با توجه به رقابت‌ها در درون آل‌سعود، اکنون باید نگران موقعیت شخصی و حتی سر خود نیز باشد. در چنین شرایطی محتمل است که ریاض به فکر استفاده از کارت اسرائیل در واشنگتن و منطقه برای تعدیل سیاست‌های بایدن افتاده و مابازای آن را تسریع در روند عادی‌سازی روابط با اسرائیل در نظر گرفته باشد. اگرچه نتانیاهو خود نیز آن گوش شنوایی را که در کاخ سفید ترامپ داشت، در کاخ سفید بایدن نخواهد داشت؛ اما اهرم‌های نفوذ اسرائیل در آمریکا همچنان در حدی خواهد بود که هم موقعیت خود را حفظ کند و هم به عربستان برای درامان‌ماندن از چماق بایدن کمک کند.اعلام علاقه‌مندی بایدن برای بازگشت به برجام (که البته راه درازی تا عملی‌شدن آن می‌توان متصور شد) مزید بر علت است. اسرائیل و عربستان همواره در مخالفت با برجام همسو و هم‌نظر بوده‌اند. آنها ظاهرا اکنون احساس می‌کنند که به کمک یکدیگر در منطقه و در واشنگتن برای اخلال در روند بازگشت آمریکا به برجام نیاز دارند. بعید نیست که بن‌سلمان اکنون در اندیشه ایجاد جبهه متحدی با حضور اسرائیل برای جبران بخشی از کاهش حمایت آمریکا باشد. ممکن است او در این اندیشه باشد که از اسرائیل برای پرکردن خلأ ناشی از عقب‌نشینی احتمالی دولت بایدن از کمک به عربستان برای حفظ مواضع قبلی‌اش در یمن و در برابر ایران بهره ببرد. یک بار در دهه ۱۹۶۰ و در غیاب غربی‌ها، ائتلافی موفق بین ایران و اسرائیل در حمایت از عربستان برای عقب‌راندن مداخله ناصریست‌ها در یمن ایجاد شد. در چنین شرایطی، ممکن است ریاض تصور کند که گروه‌های تندرو در داخل و منطقه نیز که نگران گسترش نفوذ ایران هستند، درباره عادی‌سازی روابط با اسرائیل سخت نگیرند.

ادامه در صفحه ۲

یادداشت

توهم شهر خلاق در ایران

حمزه نوذری
استاد دانشگاه خوارزمی

رویه‌ها و سازوکارهای اجرائی و اداری که در خیلی کشورها و جوامع کاربرد دارند در کشور ما گونه دیگری به خود می‌گیرد، حتی مفاهیم نیز معنای متفاوتی پیدا می‌کنند و در بسیاری از مواقع از درون تهی می‌شوند. سال‌ها از طرح مفهوم کارآفرینی در ایران می‌گذرد و هر نهاد و سازمان دولتی و عمومی دفتر یا مرکزی برای این منظور تأسیس کرده است، اما بسیاری از افراد که از راه ارث یا زدوبند با بوروکراسی دولتی شرکتی صوری یا واردات کالا انجام می‌دهند، خود را کارآفرین معرفی می‌کنند و توقع دارند مدام به شکل‌های مختلف تحسین و تشویق شوند. شهر خلاق مفهومی است که اخیرا در بین پژوهشگران و مدیران سازمان‌های دولتی، به‌ویژه شهرداری تهران، رواج پیدا کرده است. به گونه‌ای از شهر خلاق سخن به میان می‌آید که گویی نوش‌داوری درمان مسائل مختلف شهر است. اما به نظر می‌رسد این مفهوم نیز در فضای سازمانی و اداری ایران مانند سایر مفاهیم معنی خود را از دست می‌دهد و تبدیل به سازوکاری برای افزایش کیفیت زندگی انسان نمی‌شود. چرا چنین است؟ مسئله کجاست و چه شرایط و زمینه‌ای برای کاربردی‌شدن مفهوم شهر خلاق نیاز است؟ برخی معتقدند این مفاهیم در جامعه دیگری با فرهنگ سیاسی متفاوتی شکل گرفته و با فرهنگ جامعه ایران همسو نیست پس راه‌حل در بومی‌سازی رویه‌ها و مفاهیم است. سازوکارها و رویه‌های اجرائی و حتی مفاهیمی وجود دارند که ذخیره دانش مشترک بشری هستند و در بسیاری از کشورها با فرهنگ‌های متفاوت کاربرد داشته‌اند و به اصطلاح نمی‌توان چرخ را از ابتدا خلق کرد. چرا سازمان‌ها و نهادهای اداری و مدیریتی در ایران در مواجهه با سازوکارها، رویه‌ها و مفاهیم علمی مانند منشور عمل می‌کنند، همان‌طورکه منشور نور را می‌گیرد و آن را پراکنده می‌کند بوروکراسی نیز مفاهیم را می‌گیرد و آن را از درون تهی می‌کند و به شکلی کاملا مبهم توسعه می‌دهد.فلسفه و بنیاد شهر خلاق بر چند فرض اساسی استوار است؛ انسان‌باوری (انسان‌محوری)، تکثرگرایی و جامعه‌مدنی. تا این سه پیش‌فرض در جامعه‌ای تقویت نشود چنین مفاهیمی راه به جایی نمی‌برد. سازوکارها و مفاهیم برای افزایش آزادی و رفاه انسان هستند اما گاه در خدمت اهداف دیگری قرار می‌گیرند و انسان در جایگاه ابزار و وسیله قرار می‌گیرد. تاریخ سازمان‌ها و نهادهای دولتی و عمومی در ایران نشان می‌دهد که انسان محور نبوده است برخلاف دین اسلام که تأکید زیادی بر کاهش درد و رنج انسان دارد سازمانی که تأسیس می‌شود برای ماندگاری خود از طریق ارتباط با قدرت دولتی تلاش می‌کند بدون اینکه در خدمت کیفیت زندگی انسان باشد. مسئله اساسی در سازمان‌ها جریان قدرت است نه خدمت‌محوری و کاهش مسائل انسانی. بسیاری از ایرانیان از سازمان‌ها و نهادهای اداری وحشت دارند و از مواجه‌شدن با غول بوروکراسی هراس دارند. سازمان‌های اجرائی و اداری، محل‌هایی هستند برای تحقیر و درد و رنج بیشتر. دسته‌بندی انسان‌ها و ارائه خدمات تبعیض‌آمیز به گروه‌های خاص اجتماعی وضعیت را بدتر می‌کند و مانع بزرگی برای تحقق شهر خلاق است. پیش‌فرض دوم احترام به تکثرگرایی است. جامعه ایران به لحاظ تاریخی با کثرت فرهنگی و اجتماعی همراه بوده است و این کثرت نقطه قوت جامعه بوده است، اما در استراتژی و راهبردهای اجرائی مدام کثرت‌گرایی به کناری نهاده شده و سعی در همگن‌سازی و یکسان‌سازی شده است. نسخه واحد برای همه کثرت‌ها اشتباه بزرگی است که مدام به‌وسیله نهادها و سازمان‌های دولتی تکرار شده است. یک‌دست‌سازی کثرت‌ها با بنیاد و فلسفه شهر خلاق تضاد دارد درحالی‌که سازمان‌ها و نهادها از جمله شهرداری به‌دنبال همگن‌سازی و رویه‌های واحد هستند چگونه شهر خلاق پا می‌گیرد؟ شهر خلاق در جامعه چندفرهنگی مستلزم وجود استراتژی‌های مختلف و وجود نوعی توازن میان آنهاست. زمانی می‌توان از شهر خلاق سخن گفت که امکان توسعه دیدگاه‌ها، ایده‌ها و استراتژی‌های مختلف مهیا باشد و شهر خلاق به روی معانی و استراتژی‌های جدید گشوده باشد. با این کار هم گروه‌های مختلف اجتماعی به رسمیت شناخته می‌شوند و هم می‌توان به مساوات‌طلبی اندیشید. تمایز و تکثر فرهنگی و اجتماعی در جامعه جدید رخ می‌دهد و افراد آزادی عمل بیشتری برای شکل‌دادن به افکار و رفتارشان دارند. باورها و ارزش‌های قوام‌بخش دنیای ماقبل مدرن فروریخته است، اما انسان‌محوری، ارزش فرد و فردگرایی تنها باور مشترک دوران مدرن است و انسجام اجتماعی در دوران مدرن از مسیر احترام به تکثرها امکان‌پذیر است. نوآوری و خلاقیت در اقتصاد، فرهنگ و هنر در سایه انسان‌باوری و احترام به کثرت‌ها به دست می‌آید.

ادامه در صفحه ۲

یادداشت

گفت‌وگوی اجتماعی و نظام تأمین اجتماعی

روزبه کردونی
رئیس مؤسسه پژوهش تأمین اجتماعی

شیوع کرونا سنگ محک خوبی بود تا در میدان عمل مشخص شود که راهبردهای متنوع حمایت اجتماعی، اعم از غیرمشارکتی و مشارکتی (بیمه‌های اجتماعی) تا چه میزان از کفایت، پوشش و جامعیت برای حمایت از آنان که کووید۱۹ زندگی‌شان را تحت تأثیر قرار داده است، موفق بوده‌اند. در این میان، به اذعان نهادهای معتبر بین‌المللی، شکست نظام‌های تأمین اجتماعی در مواجهه با آثار اجتماعی و اقتصادی کووید۱۹ و حمایت اجتماعی از فقرا یکی از واقعیت‌های مهمی است که باید در ساحت رفاه و تأمین اجتماعی در دنیای پساکرونا مدنظر داشت.می‌توان عنوان کرد در فضای گفتمانی و ساحت سیاست‌گذاری فعلی، بهترین شرایط برای حرکت به سمت نظام رفاه و تأمین اجتماعی فراگیر مهیاست. وقتی بحث فراگیر بیان می‌شود، نباید فرد یا گروهی حذف شود، بلکه باید تمام شهروندان از این حق برخوردار باشند.آنچه برای تحقق نظام رفاه و تأمین اجتماعی فراگیر قابل ذکر است، این است که شکل‌گیری هژمونی گفتمانی و دارابودن مدل و نظریه یک الزام بسیار مهم است. از سوی دیگر، تدوین استاندارد، معیار و همچنین نحوه شناسایی و استحقاق‌سنجی از دیگر مواردی است که باید محل توجه باشد. نکته مهم در این میان اما ضرورت به‌دست‌آمدن یک اجماع نخبگانی و ائتلاف سیاسی فراگیر در این موارد است.تا زمانی که سطح منازعات و تنش‌های سیاسی اجتماعی آن‌قدر شدید است که شانس موفقیت هرگونه سیاست رفاهی را از بین می‌برد، نمی‌توان به شکل‌گیری نظام تأمین اجتماعی فراگیر امیدی بست. اگر جریانات و گفتمان‌های رقیب به یک اجماع حداقلی نرسند، در سیاست‌های اجرائی یا برنامه‌های عملی بن‌بست خواهیم داشت. به همین دلیل است که دستیابی به یک هژمونی گفتمانی، پیش‌شرط مهم برای تحقق نظام تأمین فراگیر است.

منظور از گفتمان در این متن، همان است که فرکلاف در چارچوب مباحث فوکویی بیان می‌کند و گفتمان‌ها را مجسم‌کننده معنا و ارتباطات اجتماعی و شکل‌دهنده ذهنیت و نیز ارتباطات اجتماعی به‌شمار می‌آورد. در این چارچوب، «بین ساختارهای خرد گفتمان (ویژگی‌های زبان‌شناختی) و ساختارهای کلان جامعه (ایدئولوژی و ساختارهای اجتماعی) رابطه دیالکتیکی وجود دارد. در این رابطه، گرچه ممکن است ساختارهای کلان جامعه، ساختارهای خرد گفتمان را تعیین کنند، ولی ساختارهای گفتمانی نیز به نوبه خود ساختارهای ایدئولوژیک و گفتمانی را دوباره تولید می‌کنند».

برای رسیدن به یک گفتمان فراگیر -با مدنظرداشتن امکان اجماع در حداقل‌ها- باید علاوه بر فراهم‌کردن شرایط گفت‌وگو بین دیدگاه‌های مختلف، زمینه شنیدن این صداها و ترتیب‌اثردادن به دیدگاه‌های آنها نیز مرکز توجه قرار بگیرد. آنچه در این میان به‌عنوان یک راهکار می‌تواند مدنظر باشد، گفت‌وگوی اجتماعی (یا به تعبیری گفت‌وشنود) به معنای دقیق و کامل آن است. گفتمان رفاهی فراگیر باید برآیند همه دیدگاه‌ها (برای نمونه عام‌گرا و خاص‌گرا) در حوزه رفاهی باشد. اینکه چیزی از پیش موجود و مدون باشد و ما انتظار داشته باشیم که بقیه به آن بپیوندند، امکان‌پذیر نیست. باید گفتمان رفاهی از طریق گفت‌وگو تولید شود؛ چراکه چیزی که از طریق گفت‌وگو و تعامل حاصل شد، انتظار همراهی و پیروی را در خود به دنبال خواهد داشت؛ در غیر این صورت امکان همراهی و همکاری وجود ندارد.

نکته پایانی آنکه تأکید رهبری درباره «ایجاد نظام متمرکز تأمین اجتماعی برای آحاد مردم»، فرصتی تاریخی برای پیشبرد گفتمان رفاه و تأمین اجتماعی متمرکز فراگیر و اجرائی‌کردن آن است که باید با اجماع نخبگانی، هم‌افزایی اجرائی و ائتلاف سیاسی فراگیر به سمت تحقق آن پیش رفت.

حرف اول

گفتمان بسیج برای غلبه بر چالش‌ها

تورج فرهادی . شهردار منطقه ۶ تهران

روز و هفته بسیج، یادآور دوراندیشی و ژرف‌اندیشی حضرت امام خمینی(ره) در تشکیل بسیج مستضعفین و فرصتی برای تبیین دستاوردهای ارتش مردمی ایران اسلامی است. بسیج فراتر از یک واژه، عنوان، تسمیه و روزی به نام پنجم آذر، یک گفتمان و یک مکتب است که می‌توان با اجتهاد و غور در آن، راه‌حل و سازوکار بسیاری از بحران‌های پیش‌روی کشور و ملت شریف ایران را استخراج کرد و ترویج و نشر ارزش‌ها و باورهای الهی و مکتبی آن را از یک رویداد مناسبتی صرف به یک ضرورت و راهبرد استراتژیک ارتقا داد. نهاد بسیج که شکل‌گیری آن برآمده و برگرفته از هوشمندی، درایت و عاقبت‌اندیشی رهبر فقید انقلاب اسلامی است، امروز با دستاوردهای درخشان، سترگ و بزرگ خود در حوزه‌های مختلف نشان داده که خروج از بحران‌های داخلی و تهدیدهای خارجی، در گرو التزام و اهتمام به انگاره‌ها و معیارهای این تفکر و گفتمان نورانی است. گفتمانی که فرزندانی همچون سردار شهید حاج قاسم سلیمانی از مصادیق آن بود و امروز مظاهر آن در تمثال و قامت فرزندان ایران در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی و جهادی تجلی پیدا کرده و راهبرد کلیدی «مقاومت و جهاد» به‌عنوان مانیفست بسیج توانسته است به‌مثابه نقشه راه، بسیاری از تهدیدهای زورگویان و مستبدان عالم را خنثی کند. بسیج خلق دلدادگی و شیفتگی به خصایص والای الهی و انسانی است که با ایثار شکل گرفت، با اخلاص تداوم پیدا کرده و با مقاومت به اوج رسید و این تکامل و تداوم مرهون خون شهیدانی است که ایثار را معنا کردند، اخلاص را زندگی کردند و جهاد را مانند گوهری والا و گران‌سنگ به‌مثابه میراث و سرمایه‌ای بزرگ برای ما به یادگار گذاشتند. باور دارم ارزش‌های بسیج و راه بسیج، یگانه راه‌حل برون‌رفت از گرفتاری‌ها و چالش‌های پیش‌روی ماست. این روحیه در تمام عرصه‌ها اعم از خدمت‌رسانی در مدیریت شهری به‌ویژه کلان‌شهرها و پایتخت که دارای مشکلات عدیده‌ای هستند، کاربرد دارد. فعالیت‌های خدماتی نظیر شهرداری، بی‌وقفه در تمام ساعات شبانه‌روز و در همه ایام سال، در جریان است.

ادامه در صفحه ۲

ارتباط با روزنامه شرق
SHARGHLINE
@SHARGHDAILY.IR

همکار گرامی
سرکارخانم زینب اسماعیلی
مصیبت وارده را تسلیت عرض می کنیم.
از خداوند سبحان برای آن مرحومه علو درجات و برای شما و سایر بازماندگان صبر آرزومندیم.
روزنامه شرق